

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. IV. Argumenta P. Elizaldæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

omnes ejus Diecefis, ejus dictamen sequi possunt: tunc Parochus iste superior erit toti Scholæ Thomisticae, & toti Scotisticae, quia cum utraque sit summa, & æqualis auctoritatis, per hoc ipsum neutra est fide digna, neutri credere possum; potest autem idiota vulgari Parocho ex toto credere. Ecce quò declinant, qui argumentum satis ordinarium solvere vel nolunt, vel nequeunt. Argumentum autem est: Alteruter æqualis auctoritatis fallitur, aut fallit, seu falsum dicit: ergo neutri possum prudenter credere: nam concessio antecedenti, nego consequentiam; ut enim alicui prudenter credam, satis est, quòd verum probabilissimè dicat; sed uterque dicit probabilissimè verum; ergo utrique possum disjunctivè credere; licet enim evidens sit alterutrum errare, non ideo neuter est fide dignus, nam error non minuit sapientiam dicentis, si error ille sit ex magnâ veritatis apparentiâ; nec sapientia humana est quoad omnia à se asserta infallibilis, sed sepe fallibilis; nec sapientia idem est cum veritate; aliàs qui casu dicit verum, esset sapiens; est ergo vir sapiens aliquando fallatur, non ideo in eo non est sapiens, si illud ex magno fundamento asserat; quo modo non definit esse vir sanctus, qui invincibiliter violat Dei legem, nec peccatum illud materiale contra legem obstat ejus sanctitati; immò si opus illud materialiter malum commisit ex invincibili errore, quòd daretur præceptum, est ob illud laudabilis, & sanctus; ergo error fundatus in magnâ veritatis apparentiâ non obstat sapientiæ humanæ. Demum videtur contradictio; nam *dist. 7. ad §. 7.* inclusivè, totus est in asserendo, quòd quoties utraque opinio est æquè probabilis, suspendendum sit omne judicium, nam his verbis claudit §. 7. *Debeo circa utrumque assensum suspendere*: deinde §. 8. *n. 51.* vult, quòd quoties utraque opinio est æquè probabilis, tencar ad tutiorem; quomodo autem possum hanc sequi, nisi prius formem judicium directum de veritate tutioris? quomodo autem formare poterò judicium directum de veritate tutioris, si adest æquale fundamentum pro veritate non tutioris? Ergo licet possum ob alias rationes formare judicium reflexum de obligatione sequendi tutiorem, non tamen poterò eam sequi, quia ex P. Thyrsio nullam sequi possum opinionem, nisi illam judicem directè veram: sed in casu quo utraque est probabilis, non potest tutior judicari à me directè vera; ergo eam sequi non possum; ergo ex una parte datur obligatio sequendi tutiorem, nam hoc asserit P. Thyrsius §. 8.

ex aliâ parte datur impossibilitas sequendi tutiorem, quia ex eodem omnis opinio, antequam eam sequar, debet judicari directè vera; & ex eodem nulla æquè probabilis potest judicari directè vera, sed necessariò suspendendum omne judicium: ergo datur obligatio sequendi tutiorem, quoties opinio magis, & minus tuta sunt æquè probabiles, & simul datur impossibilitas eam sequendi.

Omitto alia infra solvenda, ubi de licito usu opinionis æquè, aut minus probabilis stantis pro libertate.

§. IV.

Argumenta P. Elizalde.

SUMMARIUM.

Quia dubitare, aut solvere dubium, non est nobis liberum, n. 548.

Quia dubium solvitur per inventionem veritatis; ergo implicat, ut rationes, quæ faciunt dubium, illud solvant, n. 549.

Quia regula juris sunt solutiones dubiorum, hæ autem nituntur alteri rationi, n. 550.

Quia dubitans nil habet tunc, quo tollat dubium, n. 551.

Quia ad nihil plus obligaretur judicans, quam dubitans, n. 552.

Quia solvens debet habere cur, n. 553.

Quia dubium ex Arist. est nodus, nodus autem solvi non potest per quod implicatur, ibid.

Quia conscientia dubia per aliud principium deponitur; ergo ut dubium solvatur, debet dari nova ratio, n. 554.

Ait, neminem sibi opponi, excepto Caietano, quem impugnatur, ibid.

Quia, quæ habent æquales rationes, non solent dici probabilia, sed dubia, & plus requiritur ad probabilitatem, quam ad dubium, n. 555.

Definitio dubij ex S. Thom. n. 556.

Inferi, centum contra centum facere rem dubiam, non autem credibilem, vel opinabilem, n. 557.

Aliæ illusiones, ibid.

Arguit Palanco ijs ferè argumentis, quibus P. Eliz. n. 558.

Potest solvi dubium sine nova ratione, n. 559.

Confundit dubium cum probabilitate, n. 560.

Eadem ratio, quæ constituit, solvit dubium, n. 561.

Nemo dicit, quòd dubitatio tollatur formaliter per rationem dubitandi, nam tollitur per assensum, n. 562.

P. Eliz. qui totus est contra Reflexistas, utitur argumento reflexo, n. 563.

Confundit sensum divinum cum composito, & dubium obiectum cum formali, n. 564.

Ad plus

Ad plus ex parte aëlius obligatur solvens, nec quod satis est ad dubium, satis est ad solutionem, & alia discrimina expono, n. 565. 566.

Dubitantis cur, solventis cur, n. 567.

Nodus non solvitur per quod implicatur, immo retorquetur, n. 568.

DD. citati a P. Eliz. docent evidenter oppositum, nempe dubium deponi physicè posse sine nova ratione, immo ut licite deponatur, non est necessaria nova ratio, n. 569. 570.

Mirabile est, quod ait de dubio negativo, n. 571.

Æqualitas rationum, & DD. reddit rem dubiam, id est, non certam, reddit tamen probabilem, n. 572.

Rex ex se, nec est dubia, nec certa, & à quo talis sit, n. 573.

Plus requirit probabilitas objectiva, & formalis, quam dubium, & dubitatio, n. 574.

Probabilitas non sumitur a contingentia, n. 575.

DD. citati a P. Eliz. defenduntur, n. 575.

Juxta me dubitatio non est sola suspensio judicii directi, sed etiam dicitur judicium reflexum de insufficientia utriusque motivi, n. 576.

Decem graves contra decem graves faciunt rem probabilem, cur? n. 577.

Solvo argumentum Palanci, n. 578.

Non est idem, quod inclinatur ad dubium, ac ad solutionem, n. 579.

Quæstio non agitur eo sensu, quo Palanco intelligit, n. 580.

solvendum: quomodo enim per illud, per quod constituitur dubium, tollatur dubium? sed constituitur per rationes dubitandi; ergo per has tolli non potest.

Secundo, quia regulæ juris in re dubia sunt solutiones dubiorum; sed illæ regulæ nituntur semper alicui rationi particulari faventi parti, cui favent, non autem ex libito; alias regulæ contradictoriæ essent æquæ rationales; & sicut statuitur reo favendum, cum jura partium sunt obscura, meliorem esse in re dubia conditionem possidentis; æquæ rationabiliter statui posset oppositum, nempe in dubijs deteriorem esse conditionem possidentis, & favendum actori, & standum contra pupillum, & Ecclesiæ: ergo illæ regulæ sunt ex speciali ratione, non ex puro libito.

Tertio, quia objecto æquæ se habente ad verum, & falsum non est quidquam enuntiare mentaliter; sed omnis dubitans ob rationes contrarias hinc inde trahentes habet objectum indifferens ad verum, & falsum, & sic ex D. Thom. & alijs, dubitatio definitur, *Motus super utraque parte contradictionis*; dubitat enim ob contrarias rationes, quæ vera, quæ falsa sit: ergo dubitans nil habet, quo tollat dubium.

Quarto, si quod sufficit ad dubitandum, sufficeret ad solvendum, non ad plus obligaretur judicans, quam dubitans: sed dubitans non obligatur has rationes bonas facere, & contrarias solvere: ergo nec judicans; sed hoc est contra leges Scholarum, fori, librorum; ergo & illud.

Quinto, ratione, quam vocat offensivam; Nam solutio dubij fit per inventionem veritatis, seu per affirmationem, aut negationem: ergo omne dubium solvitur affirmatione, vel negatione: ut enim omnis dubitans, nec affirmat, nec negat, ita omnis solvens dubium, vel affirmat, vel negat, sive actu scientiæ, sive fidei, sive alio: ergo dubitans, & solvens non habet easdem rationes. Sicut ergo implicat, ut dubitans non habeat *cur*, seu rationes dubitandi; ita implicat, ut solvens non habeat *cur*, seu rationes solvendi. Dicere autem, quod ratio solvendi sit ipsa ratio dubitandi, est idem, ac dicere, nodum per idem solvi, & implicari; nam dubitatio ex Aristot. est nodus: ergo omnis solvens dubium debet habere rationem, cur pro hac parte solvat, & non pro contrariâ; in rationibus autem dubitandi hoc non habet: ergo sola ratio dubitandi non est satis ad dubij solutionem.

Sexto, *qu. 3. §. 1.* ita argui potest: Ferè omnium *TT.* sententia est, quod ut consci-

*N. Ingeniosus P. Eliz. à longè impossibilitatem assentiendi æquæ, aut minus probabiliter derivare ausus fuit; ait enim quod si nobis non est liberum dubitare, nec liberum erit solvere dubium; & si hoc non est liberum, nec illud: sed stante motivo dubitationis, non est liberum solvere dubium, nisi nova ratio accedat: ergo stante eo motivo, non est liberum dubitare. Quare ut ejus methodum sequar, traham prius, quæ lib. 4. in quo agit de dubitatione, diserte tradit, dicendo quod dubitare non sit nobis liberum, nec dubium solvi posse per dubitandi rationem; immo hæc duo mutuo se inferre, non est liberum dubitare, ergo nec solvere dubium; non est liberum hoc, ergo nec illud. Itaque *qu. 3. §. 2. pag. 211.**

N. Arguit 1. ex Aristotele 7. Ethic. cap. 2. & ex communi proverbio, Dubitatio solvitur per inventionem veritatis, sive veram, sive existimatam: si vera sit inventio, bona est solutio; si existimata, mala est: ergo nisi nova ratio, vel autoritas accedat pro solutione, intelligi non potest sublata dubitatio: ergo rationes dubitandi non sunt satis ad dubium

entia dubia deponatur, necesse sit principium distinctum à rationibus dubitandi, cui dictamen conscientie de non peccato nitatur: ergo non potest solvi dubium per rationes dubitandi. Rursum communissima est, quod ut speculative dubitans possit practice non dubitare, debet assumere aliam specialem rationem: ergo pro dubij solutione nova requiritur ratio. Demum certum est, quod ut solvatur dubium, teneamur diligenter scrutari veritatem: ergo dubium non solvitur per id, per quod constituitur, alias nulla diligentia esset necessaria, sed satis esset velle non dubitare. Hinc subdit se nullum invenisse in hoc puncto sibi contrarium, præter Caiet. 1. 2. qu. 19. art. 5. dicentem dubium deponi posse sine nova ratione, per solum velle; quod idem docet de dubio negativo qu. 65. art. 4. ita ut velit, quod quis sine ullâ ratione presente judicare possit astrâ esse paria; quod falsum est, alias possemus vêtura judicare pro libito sine ratione. Sicut ergo non potest solvi dubium negativum, nisi adveniat ratio, ita nec positivum, nisi nova accedat, nam ubi rationes sunt æquales, per nullam earum solvi potest dubium, quia objectum æquè apparet verum, ac falsum, & rationes se elidunt, & se habent, sicut nulla ratio: ergo dubium solvi non potest sine nova ratione.

C. Caiet.

N.

555.

Septimò qu. 4. & 5. arguit; quia æqualitas rationum, vel autoritatum facit rem dubiam: ergo sicut stante æqualitate rationum opinari non possum, ita nec solvere dubium, & e contra. Antecedens probat tùm autoritate; Doctores enim communissimè dicunt dubia ea, quæ pro utràque parte habent rationes, vel autoritates æquales; ergo quæ habent rationes æquales, non sunt probabilia. Tùm quia DD. plus requirunt ad probabilitatem, quàm ad dubium; ad illam enim requirunt, ut sit plerumque contingens, & verum, ut docent Arist. S. Thom. C. Pallav. sed quæ habent rationes, vel autoritates æquales, ut talia sunt, non habent contingere magis, quàm non contingere, nam æquè se habent ad contingere, & non contingere: ergo &c. Tùm quia quotquot docent non esse opinari circa æquè, aut minùs probabilia, ut Arist. S. Tho. P. Suar. C. Pallav. P. Lessius, P. Layman, & alij; omnes isti excludunt à probabilitate ea, quæ habent utrumque rationes æquales: ergo omne tale, si non est opinabile, nec est probabile; atque adeo omnes, qui asserunt æquè, & minùs probabilia esse verè probabilia, & tamen negant esse opinabilia, sibi contradicunt. Tùm quia S. Thom. qu. 14. de Verit. expressè ait:

Aristot.
S. Tho.
C. Pallav.P. Suar.
P. Less.
P. Laym.

S. Tho.

Intellectus quandoque non inclinatur in unam partem magis, quam aliam... vel propter æqualitatem rationum, quæ movent in utramque partem, & ista est dispositio dubitantis, quæ fluctuat inter duas partes contradictionis; & ideo in 3. dist. 37. definit dubitationem, motum rationis super utràque parte: ergo dubium objectivum ex S. Thom. consistit in æqualitate rationum; sed dubio objectivo non respondet ex parte actus, nisi dubium formale, seu dubitatio; ergo respondere non potest opinio formalis, aut probabilitas formalis: ergo quando motiva sunt æqualia, objectum non est opinabile, & multo minùs est probabile, sed purè dubium. S. Thomam, subdit, sequi Summistas Sylvest. Ang. Caiet. M. Sylv. Cordub. Conrad. Sot. & Pallav. 1. 2. d. 9. qu. 4. art. 3. n. 1. P. Suar. 1. 2. d. 12. sect. 5. & alios, quos citat. Hæc P. Eliz. qui q. 4. §. 4. pag. 215. infert 1. decem Doctores contra decem, aut centum contra centum, facere propriissimè rem dubiam, nullatenus autem credibilem, vel opinabilem; si autem non faciunt opinabilem, consideretur, quàm tutò casus conscientie resolvantur, dicendo adesse tot Authores; si enim Authores hinc inde (idem dic de rationibus) sunt æquales, eò ipso res manet dubia, tot enim sunt contra legem, quàm pro lege: ergo cum omnis operans in dubio contra legem peccet, omnis sequens contra legem æquè probabilis. N. 557.

Infert 2. q. 5. nullum conscientie dubium solvi per æquè, aut minùs probabile; tùm quia ait §. 1. hoc probabile non est inventio veritatis, cum intellectus æquale habeat fundamentum pro non veritate; tùm quia, ait §. 2. hoc probabile erat etiam in dubitante, cum habebat æqualem probabilitatem objectivam; tùm quia ait §. 3. solutio dubij per hoc probabile oritur, quia ignoratur natura dubitationis; nam licet dentur rationes, & Doctores graves pro utràque parte dubij, earum gravitas non dat nisi dubitare, nam dubium est, quando adfunt rationes æquales, non tantum leves, sed etiam graves, ut constat ex praxi Doctorem, qui pro ratione dubitandi proponunt rationes graves: ergo tota ea gravitas non facit probabile; & qui dixerunt quod fundet probabile, ignorarunt quod fundet probabile, quæ adhuc persistit stante rationum gravitate.

Octavò argui potest ex Palanc. q. 17. n. N. 2. Solvere dubium semper est cum ratione, 558. non autem pro puro voluntatis libito: ergo ut dubium solvatur, necessaria est nova ratio, vel quoad substantiam, vel quoad modum. Consequentia probatur: quia implicat,

plicat, ut quæ est ratio prudenter dubitandi, eadem invariata sit ratio prudenter assentiendi, seu solvendi dubium, aliàs manifesta esset imprudentia manere in dubio, dum adest ratio assentiendi prudenter, seu solvendi dubium: ergo ut dubium prudenter solvatur, requiritur ratio nova saltem formaliter, & quoad modum. Confirmat 1. quia implicat, ut eadem ratio prorsus invariata inclinet prudenter ad oppositum: sed dubitare, & solvere dubitationem, seu affirmare, vel negare, sunt actus oppositi: ergo implicat, ut eadem ratio prorsus invariata, quæ movet intellectum ad dubitandum, sit satis ad dubium solvendum. Confirmat 2. quia si rationes dubitandi sunt rationes sufficientes assentiendi, cur statim ac dubitamus, non assentimur? immò plerique sapientes in magnis dubijs suspendunt iudicium: ergo tantum abest, ut rationes prudenter dubitandi sint sufficientes ad solvendum prudenter dubium, quin esse non possunt, ut docet experientia. Hinc §. 3. *an. 12.* ait solutionem dubij fieri semper per inventionem veritatis, vel veram, vel putatam veram; quia dubium non solvitur nisi affirmando, vel negando id, de quo dubitatur: sed omnis affirmatio, vel negatio ejus, de quo dubitatur, est inventio veritatis, vel vera, vel putata, nam affirmatio est actus, quo judicatur vera pars affirmativa; negatio est actus, quo judicatur vera pars negativa: sed judicare ut veram partem affirmativam, est invenire in illa veritatem verè, aut putativè; sicut judicare veram partem negativam est invenire in illa veritatem verè, vel putativè: ergo affirmatio, vel negatio ejus, de quo dubitatur, est inventio veritatis vera, vel putativa. Quare §. 4. *an. 17.* concludit æqualitatem rationum, & autoritatum pro utràque parte contradictionis non posse sufficere ad solvendum dubium, immò potius ea æqualitas ad dubium propriè revocatur, quod adeo certum est, ut omnes Antiqui hoc potius supposuerint, quam disputarint. Hæc Palanc. vel potius P. Eliz. in Palanco.

N. 559. Respondeo 1. universaliter ad hæc omnia, quod cum mihi certum sit intellectum esse liberum libertate contrarietatis ad assentiendum ex imperio voluntatis non tantum alterutri ex motivis æquè probabilibus, seu ex rationibus dubitandi gravibus, sed etiam ad assentiendum motivo minùs, immò nullo modo probabili, stante motivo opposito validissimo, obcurè tamen proposito, ut patet in Hæretico, & in temerè judicante; consequenter intellectus erit etiam liber ad solvendum dubium, assentiendo ex imperio

voluntatis alterutri motivo dubitandi, absque eo quòd nova ratio pro solutione, seu pro illo assensu accedat. Porro arguens contra fundit dubium, & probabilitatem; illæ enim rationes dubitandi, sive æquales, sive inæquales, quia non cogunt ad assensum, relinquunt intellectum, utquedum omne iudicium directum suspendit, dubium positivè circa objectum; si tamen accedat voluntatis imperium, ut assentiat uni præ altera parte, & ratio, vel autoritas, ob quam assentitur, sit gravis absolutè, & respectivè, eo ipso solvitur dubium, & datur probabilitas formalis. Sanè ut alia omittam, Catholicus per solas rationes fidei sufficienter propositas movetur ad solutionem dubij contra fidem, derivati à rationibus oppositis ipsi fidei: sicut igitur hæ rationes contra fidem, & illæ pro fide, generant dubium contra fidem; ita illæ pro fide omnino invariata, nulla alià novà additâ ratione, satis sunt ad tollendum illud dubium: ergo eadem ratio, quæ constituit dubium, satis est ad illud tollendum, accedente imperio voluntatis. Idem patet in voluntate stante inter bona æqualia diversa, quæ licet reddant suspensam voluntatem, arctamen quodlibet eorum satis est, ut accedente volitione hujus, vel illius boni, voluntas sine novo bono superveniente amplectatur hoc præ illo; ita hoc idem accidit in intellectu. Deinde, ut singulis satisficiam,

Ad 1. dico certum prorsus esse, quòd dubitatio non tollatur formaliter per rationem dubitandi, nec ullus potest hoc somnare; tollitur enim formaliter per assensum, & dissensum; quapropter evidens est, quòd argumentum nihil probet, nam unicè probat, quòd dubium formaliter non tollatur per id, per quod formaliter constituitur, quod verum est, nec de hoc potest esse quæstio, non autem probat, ut probare deberet, quòd sine novà alià ratione intellectus non possit præbere alterutri parti assensum, per quem formaliter tollatur dubium; ergo nihil probat. In formâ transeat antecedens, & nego consequentiam; immò dico, quòd etsi nova ratio accederet, non ideo formaliter tolleretur dubium, quia dubium non solvitur per motivum, sed solvitur per actum iudicij. Vel, si placet, distingo: sola ratio dubitandi, immò nec nova addita ratio non sufficit ad tollendam dubitationem per modum causæ formalis, concedo consequentiam; sola ratio dubitandi, accedente, ex voluntatis imperio, iudicio affirmativo, vel negativo, N. 562. nego consequentiam.

Ad 2. oporteret ut P. Eliz. qui tantum P. Eliz. contra

contra Probabilistas Reflexistas invehitur, meminisset huius argumenti, quod reflexum est, nam quoties ad has juris regulas appellamus, non solvitur directe quaestio, sed reflexe, nam adhuc directe incertus sum, an res sit Petri possidentis, an non, licet deinde quaestionem reflexe solvam per regulam reflexam, quod in dubio melior sit conditio possidentis. Quare argumentum peccat 1. quia non est ad rem; quaritur enim, an sine nova ratione possim directe solvere dubium? P. Elizalde negat, & ut probet, trahit juris regulas, per quas reflexe, non autem directe solvitur quaestio: ego autem affirmo posse directe sine nova ratione solvi dubium. Peccat 2. quia vel eas juris regulas putat certas, vel dubias? Si certas, ut revera sunt, consequenter, sicut statuitur, quod in dubio favendum sit reo, ita non potest statui opposita regula, In dubio non est favendum reo, cum eo ipso, quod illa sit certa bona, haec sit certa mala: vel putat dubias, & tunc fallitur. In forma concedo totum, quod non est ad rem.

N. 564. Ad 3. nego maiorem, si accedat voluntatis imperium. Moneo autem ne confundat sensum divisum cum composito; nego enim, quod actu dubitans possit, stante dubitatione, componere iudicium de alterutra parte; & affirmo, quod possit in sensu diviso. Quare dubitans in sensu diviso ab actuali dubitatione, (ita loquor, ut loquar cum arguente, alias non video, quomodo suspensio omnis actus sit actus dubitandi) stantibus tamen iisdem omnino dubitationis motivis, potest enuntiare, quod voluerit, affirmando, aut negando; nihil autem enuntiare potest stante actuali dubitatione. Rursus, ne confundat dubium objectivum, seu motiva dubitationis actualis cum ipsa dubitatione actuali; iudicium stare potest cum dubio objectivo, seu cum omni dubitationis motivo, non autem cum actuali dubitatione.

N. 565. Ad 4. distingo maiorem: si quod sufficit ad dubium, sufficit ad solutionem, iudicans ad nihil plus obligaretur, quam dubitans, ad nihil plus ex parte objecti, concedo, ex parte actus, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Hoc etiam argumentum peccat 1. quia supponit nos dicere, quod idem quod sufficit ad dubitandum, sufficiat ad solvendum, quod falsum est, ut dixi, nam ad dubitationem requiritur suspensio omnis iudicii directi circa quaestionem; ad solutionem autem requiritur enuntiatio directa de eadem quaestione. Peccat 2. quia licet, si fermo sit de dubio objectivo, seu de motivis dubitandi, & de motivis solvendi, licet, in-

quam, verum sit, quod non requiratur necessario (nam res est, an necessario requiratur) maius motivum, ut solvatur, quam ut dubitetur; sicut enim, ut dubium sit prudens, requiritur ut motiva dubij sint graviora, ita ut solutio sit prudens, requiritur ut motivum sit grave; rursus, sicut, ut dubium sit imprudens, satis est, ut motivum pro una saltem contradictionis parte sit leve; ita, ut solutio sit imprudens, satis est si eidem motivo levi nitatur; licet, inquam, certum mihi sit, quod non requiratur maius motivum pro enuntiatione, ac pro dubio, ex hoc tamen non sequitur, quod enuntians non teneatur ad plus, quam dubitans: eo enim ipso quod assentitur uni parti ut verum, tenetur oppositas rationes solvere, & oppositum repudiare ut falsum, ad quod non tenetur dubitans; quo modo non plus requiritur ex parte motivi ut voluntas amet Petrum potius, quam Paulum, satis enim est, ut in utroque detur bonitas; postquam tamen determinavit amare Petrum, ad plura tenetur, quam si eum non amaret, vel amaret Paulum.

N. 567. Ad 5. concessio antecedenti, nego consequentiam; dico enim, quod tam dubitans, quam solvens, habent *cur*. Dubitantis *cur*, sunt utriusque partis contradicentis motiva, siue aequalia, siue inaequalia. Solventis *cur*, est motivum alterutrius partis, quod bene ponderatum, etsi sit certo grave, movere potest ad assensum, vel disensum gravem, & prudentem. Quod autem ait, quod si ratio solvendi est ipsa eadem ratio dubitandi, sequitur, quod nodus per idem solvatur, per quod implicatur, nego sequelam ex triplici capite: 1. quia dubitatio, seu nodus non solvitur formaliter per ipsam rationem, seu motivum, sed per iudicium affirmativum, vel negativum; adeoque arguens iterum confundit solutionem objectivam, seu motivum, cum solutione formali: 2. quia motivum dubitandi, vel sunt ambo motiva, si duo dantur, considerata ambo ut vera, & ut falsa; vel est unum motivum, si unum tantum datur, consideratum ut verum simul, & falsum: econtra motivum solvendi est unum tantum motivum, nempe consideratum ut verum, cui intellectus ex voluntatis imperio assentitur, & oppositum consideratum ut falsum, cui non assentitur: 3. quia paritas nodi est evidenter contra P. Eliz. vel enim loquitur de solutione formali nodi; & in hoc sensu implicat, ut nodus per idem formaliter solvatur, per quod formaliter innodatur: in casu autem nostro dubium solvitur formaliter per formalem affirmationem

tionem, aut negationem; & innodatur per dubitationem formalem: vel loquitur de solutione quasi efficienti, & tunc nodus per illud ipsum, per quod efficienter innodatur, potest efficienter solvi; nam funis ex. gr. innodatur, & solvitur efficienter ab eadem manu.

N. 569. Ad 6. fateor omnes, quos citat, evidenter docere oppositum saltem quoad potentiam physicam intellectus; si enim communissima sententia docet peccare illum, qui sine nova ratione dubium deponit; ergo evidens est, quod potest illud, etsi temere, & imprudenter, deponere; ergo evidens est, quod sine nova ratione possit, imprudenter saltem, deponere dubium. Similiter si communissima sententia docet, quod ut practice seu licite deponatur dubium speculativum, debeat supervenire aliud principium; ergo evidens est, quod sine novo principio possit illicitè saltem deponi. Demum si ut dubium licite solvatur, tenemur ad diligens veritatis examen; ergo evidens est, quod saltem cum peccato deponi possit dubium sine nova veritatis investigatione. Ecce igitur quam irritò conatu armet contra nos Theologos, qui potius supponunt ut evidens oppositum, nempe supponunt dubium posse saltem physice solvi sine nova ratione. Quod si P. Elz. dicat se loqui de licità, & prudenti, non autem purè physica depositione dubij, & sic Theologos unanimiter docere, quod tunc requiratur nova ratio: Dicam 1. quod si hoc dicat, longè aliud dicet ab eo, quod tractat; nam l. c. *duplici questione* probat impossibilitatem physicam intellectus, ut deponat dubium, nisi nova ratio accedat: ergo nostra responsio, quæ ex unanimi Theologorum mente probamus, quod possit, etsi illicitè, & cum peccato, deponi, totam ejus doctrinam evertit. Dicam 2. ne quidem ad prudentem dubij depositionem requiri ex mète Theologorum novam rationem, nisi quando motiva dubitandi non sunt certò gravia; si enim certò gravia sint, tunc potero sine nova ratione, ex alterutro motivo moveri prudenter ad prudentem dubij solutionem. Loquor autem de depositione dubij practici; si enim dubium sit speculativum, certum est quod ut practice deponatur, accedere debet principium practicum: at hoc non est ad rem, quia tunc nullum motivum est sufficiens, nisi ad formandum judicium speculativum; nullum autem adest pro judicio practico. Mirabile autem est, quod ait, quod sicut dubium negativum solvi non potest, nisi nova ratio accedat, ita nec positivum; mirabile, inquam, 1. quia dubium negati-

Tom. I.

vum tunc datur, quando nulla adest ratio; ergo ratio, quæ accedit, est quidem nova, sed non est alia nova, nam non supponit aliam: 2. quia nemo ambigit, quod cum solutio dubij fiat per judicium, omne autem judicium supponat motivum, quod debeat accedere motivum: ergo dubium negativum solvi non potest, nisi accedat motivum. Contra cum dubium positivum supponat motiva, sive realiter, sive æquivalenter diversa, consequenter non est necesse, ut motivum accedat; satis est, ut sicut intellectus, cum dubitat, non tantum suspendit omne judicium, sed apprehendit motiva tali tendendi modo, ut non sint apta ad questionis solutionem; ita ad hoc, ut solvat, satis est, ut intellectus ex voluntatis imperio ita feratur in alterutrum cognitum ut certò grave, ut exercitè judicet sufficiens ad eam dirimendam.

Ad 7. concedo quod æqualitas rationum, N. vel Doctorum reddat rem dubiam, seu non 572. reddat certam; non autem ita reddit rem dubiam, ut si sit gravis, non reddat probabillem; reddit enim, adeo ut possim prudenter directe solvere dubium opinando alterutram partem. Ad 1. probationem, nego quod quæ habent rationes æquales, non possint esse probabilia; possunt enim esse, tùm purè dubia, seu non probabilia, si rationes sint leves; tùm probabilia, si graves: rursus possunt esse tùm dubia, tùm probabilia: dubia, quatenus dubium denominatur à suspensione omnis actus; probabilia, quatenus probabilis est denominatio orta ab actu opinionis certò gravi; res enim in se sunt certæ, & determinatæ; & motiva in se sunt connexa, vel non connexa cum rei: si ergo intellectus tendat in ea motiva gravia per puram apprehensionem, & suspendat omne judicium, tunc dabitur dubium, & res dicetur dubia à suspensione omnis judicii directi, suppositis alijs ad dubium necessarijs; si autem tendat in aliquod ex dictis gravibus motivis, tamquam verum, & aliud repudiet ut falsum, tunc à judicio opinativo prudenti, res dicetur probabilis. Ad 2. fateor plus requiri ad probabilitatem, sive objectivam, sive formalem, quam ad dubitationem, sive objectivam, sive formalem; nam omnis probabilitas practica, si loquamur, ut debemus, requirit semper pro motivo fundamentum certò grave; non ita omnis dubitatio objectiva: similiter omnis probabilitas formalis est, vel affirmatio, vel negatio ita tendens in unum motivum tamquam verum, ut repudiet aliud indirectè ut falsum; omnis autem dubitatio formalis est suspensio omnis judicii

Kk

dire-

directi, etsi aliquando supponat reflexum supra motiva, iudicans quodlibet esse simul verum, & falsum, & ideo insufficiens ad iudicium directum. Nego autem quod omne probabile debeat esse plerumque contingens, quia rei probabilitas non sumitur à contingentia, vel non contingentia rei; nam de re, quæ semel tantum contingere potest, immò de re impossibili, quæ numquam contingere potest, dari potest probabilitas; & e contra de re necessaria, quæ semper eodem modo est, potest dari non probabilitas: ergo probabilitas non sumitur à contingentia rei. Nec puto quod P. Eliz. quoad hoc dissentiri possit; licet enim definiat probabile per plerumque contingens, hoc non est intelligendum de re, sed ad iudicium de ejus motivo, ita ut illud motivum sit probabile, quod plerumque connectitur cum veritate. Verum, hoc adhuc admisso, argumentum non tenet; dico enim in casu, quo utrumque motivum sit æquè grave, utrumque esse plerumque verum, atque adeo admittam etiam ejus definitionem, utrumque esse probabile, quia utrumque ob suam gravitatem est tale, ut plerumque uniatur veritati, etsi hic, & nunc possit non uniri; ex. gr. centum unanimis testes in genere considerati sunt gravis autoritas, quia plerumque contingit, ut sit verum, quod dicunt; & raro contingit, ut falsum dicant, etsi hic, & nunc alterutri ex centum falsum dicant: similiter vix contingit, ut ratio mixta motivo gravi sit falsa, etsi hic, & nunc, dato, quod utraque contradictoria sit probabilis, alterutra ratio sit falsa, aut ex ea non sequatur illatio. Ad 3. nego Doctores ab eo citatos dicere nos non posse opinari minus, aut æquè probabile; immò licet hoc dicerent, intelligendi essent, non posse nos opinari minus, aut æquè probabile, nisi accedat imperium voluntatis. Ad do, etsi docerent nos nec ex imperio voluntatis opinari posse minus, aut æquè probabile; adhuc sine contradictione docere possunt, nos posse sequi minus, aut æquè probabile: quando enim dicunt nos posse sequi minus, aut æquè probabile, non dicunt nos posse directè assentiri minus, aut æquè probabili, nam in hoc sensu dicerent contradictionem; sed dicunt nos posse concipere iudicium reflexum moraliter certum, quod liceat sequi minus, aut æquè probabile; & ideo dixi, quod, sive admittatur sententia philosophica affirmans intellectum posse assentiri directè objecto minus, aut æquè probabili, sive sententia negans quod possit directè assentiri, adhuc licet sequi minus, aut æquè probabilem, quatenus possum concipere

per iudicium reflexum non tantum probabilem, sed etiam mihi certum, quod liceat sequi minus, vel æquè probabilem; est enim longè probabilis dicere, quam non licere, ut dicam. Ad 4. dico verum dicere S. Th. nam, quod æqualitas rationum pro utraque parte moveat ad dubitationem formalem; qui autem hoc affirmat, non ideo negat, quod si una ex illis consideretur ut vera, & altera ut falsa, non possit movere ad probabilitatem formalem. Addo ut dicam ubi de conscientia dubia, quod cum dubitatio non sit in sola suspensione utriusque iudicii directi circa motiva æquè gravia contradictoria, & circa questionem, cujus sunt motiva, sed etiam in iudicio reflexo, quod ea motiva non videantur sufficientia, quia quodlibet apparet simul verum, & falsum, sequitur tantum, quod stante eo iudicio reflexo, neutri motivo potero assentiri ut probabili; at quis dicet, quod eo iudicio reflexo deposito, & considerato utroque motivo ut certo gravi, non possit intellectus ex voluntatis imperio assentiri uni ut vero, & dissentiri alteri ut falso? In forma transeat antecedens, & nego consequentiam; si enim strictè loquamur, falsum est, quod ad dubium objectivum requiratur æqualitas rationum, licet enim sint inæquales, vel pro una tantum contradictionis parte detur levis ratio, & nulla pro alia, adhuc dabitur dubium objectivum. Similiter transeat, quod æqualitas rationum generet dubitationem formalem, hoc non impedit quin generare possit probabilitatem formalem, nam in se sunt graves, & habent probabilitatem objectivam. Ad Doctores, quos citat, dico unice docere, quod stante dubitatione formali, haberi non possit probabilitas formalis; at non docent quod ea seclusa non possit.

Ad illationes dico ad 1. quod decem contra decem Doctores, si sint ut oportet omni exceptione maiores; & decem rationes contra decem, si sint graves, facere rem hinc inde probabilem, nam, ut dixi, plerumque est verum, quod dicunt decem omni exceptione maiores; ergo licet alterutri ex illis decem per accidens errent, attamen utrique plerumque verum dicunt; ergo tam decem dicentes dari legem, faciunt existentiam legis probabilem, quam decem negantes dari legem, faciunt legis non existentiam probabilem; quod totum est ad hominem contra Eliz. quare nego, quod qui sequitur, vel hos decem, vel illos decem, operetur in dubio. Ad 2. dico dubium conscientie solvi posse assentiendo directè objecto æquè, aut minus probabili; tum quia in actu secundo assen-

N.
575.

N.
577.

assentior illi ut vero, & inveni, ut debui, veritatem; veritas enim, quæ certo constat, non potest, satis est ut probabiliter constet: & licet ex parte actus primi, seu ante assensum detur maius fundamentum pro non veritate, illud tamen solvo probabiliter, & tantum abest, ut tunc appareat verum, quin apparet probabiliter, & rejicitur exercite ut falsum: tunc quia licet illud probabile obiectivum sit etiam in dubitante, non tollit quin movere possit ad probabilitatem formalem; ut patet in voluntate, cujus motiva sunt sepe in suspendente omnem actum voluntatis, & tamen movent ad hanc, vel illam formalem volitionem: tunc quia solutio dubij per probabile iudicium non oritur ex ignorantia essentiae dubitationis, immo ex clara notitia dubitationis, clara probabilitatis, clara intellectus circa suum obiectum,

et voluntatis supra intellectum quoad probabilia. Vid. P. Teril. de Reg. mor. q. 50. §. 1. 52.

N. Ad 8. sumptum ex Palanco patet responsio; dubium enim solvitur formaliter per assensum, vel dissensum, qui, si sint ex ratione valde gravi, solvunt prudenter; si autem sint ex ratione imprudenti, ut accidit in temerè judicante, vel in Infideli, cui nostra fides apparet evidenter credibilior, propria autem apparet prudenter incredibilis, adhuc tamen proprie assentiatur, tunc dubium solvitur imprudenter. Hoc duplici exemplo sumpto ex imprudenti assensu hominis temerè judicantis, & hominis Infidelis evidenter constat, quod sicut non requiritur nova ratio, ut dubium solvatur imprudenter, sed satis est, ut ipsi levi rationi ex imperio voluntatis intellectus assentiatur; ita nec requiritur nova ratio ut prudenter solvatur, sed satis est, ut ex prudenti ratione assentiatur; si enim ratio levissima, stante opposita gravissima, est ratio sufficiens solvendi, etsi imprudenter dubium; ita si utraque ratio dubij sit vel æquæ, vel inæqualiter gravis, dummodo utraque sit gravis, erit ratio sufficiens solvendi prudenter dubium, quod solvitur per ipsum formalem assensum. Ad 1. confirm. nego maiorem; non enim est omnino idem id, quod inclinat ad dubium, ac quod ad solutionem; nam quod constituit, & inclinat ad dubium, est utraque ratio, quod ad solutionem, est una: si enim solutio est per assensum, est sola ratio, quæ movet ad assensum; si per dissensum, est sola, quæ movet ad dissensum; neque enim assensus, & dissensus simul stant, etsi simul stent motiva utriusque constituenta dubium. Ad 2. ideo non statim assentimur, quia sola evidenti cogit intellectum; unde sicut potest

Tom. I.

suspendi tunc assensus, tunc dissensus, ita intellectus potest ex voluntatis imperio concipere prudenter hunc præ illo. Ad reliqua patet ex dictis.

Dices ex Palanco. eò ipso quod solvo rationem dubitandi faventem ex, gr. opinioni neganti licere contractum A, eò ipso ratio movens ad assensum opinionis affirmantis licere, transit de impedita ad expeditam: ergo non est eadem ratio invariata movens ad solutionem dubij, ac quæ movebat ad dubium: ergo ad solutionem dubij necessaria est nova ratio. Sed contra; quia si per novam rationem non intelligit, nisi quod solvatur opposita, hoc nemo negat; at quis in hoc sensu querere potest, an intellectus, stante motivo æquæ probabili, assentiri possit alterutri? immo eò ipso dicit, quod nos. Contra 2. quia possum assentiri prius opinioni affirmanti licere contractum, quam solvam rationem faventem opinioni neganti licere; in hoc autem casu eadem ratio, quæ partialiter constituebat dubium, eadem est totale motivum assensus, qui est formalis solutio dubij.

§. V.

Reliqua P. Eliz. argumenta.

S U M M A R I U M.

Quia æqualitas rationum ex S. Thom. facit dubium strictum, n. 581.

Quia nemo experitur hunc actum, Credo hoc, sed video contrarium esse probabilius, n. 582.

Quia æqualis ratio est, sicut nulla ratio, n. 583.

Quia utrimque idem periculum falsitatis, & spes veritatis, n. 584.

Quia sicut, ut voluntas amet, non satis cur subiectivum, sed necesse cur obiectivum; ita in eodem intellectu, n. 585.

Quia possemus quolibet momento mutare prudenter opinionem, n. 586.

Quia daretur hinc inde bellum rationis iustum, n. 587.

Quia ex Aristot. opinari non est liberum, n. 588.

Solvuntur: S. Thom. non est contra nos, n. 589.

Ille actus non implicat, non tamen est necessarius, n. 590.

Paritas siderum est contra Eliz. n. 591.

Nulla ratio non movet, æqualis movet, n. 592.

Est congruum, ut intellectus in incertis subdatur voluntati, n. 593.

Minus probabile est semper apparenter verum, & sepe in re verum, n. 594.

Voluntas est magis libera circa bona æqualia similia, quam circa diversa, tantum abest, ut non sit libera, n. 595.

Kk ij

Semper